

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

рішенням Вченої ради факультету соціології
Протокол № 5 від «24» листопада 2021 року

Декан факультету соціології

Валентина ЧЕПАК

**ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО ІСПИТУ ЗА ФАХОМ
із спеціальності 054 Соціологія
освітнього ступеня магістр
освітньої програми «Гендерні студії»**

КИЇВ – 2021

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	3
2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	3
3. ЗМІСТ КОМПЛЕКСНОГО ІСПИТУ ЗА ФАХОМ.....	4
1. <i>Новітні методи аналізу даних в соціології.....</i>	4
2. <i>Методологія дослідження соціальних нерівностей .....</i>	5
3. <i>Методи аналізу нечислових даних в соціології .....</i>	6
4. <i>Критична феміністична перспектива в сучасній соціології .....</i>	7
5. <i>Соціологія гендеру .....</i>	8
6. <i>Гендер, тілесність та сексуальність.....</i>	9
7. <i>Соціальні та жіночі рухи в світі, Європі, Україні .....</i>	10
8. <i>Гендерна експертиза та гендерний аудит.....</i>	11

1. Загальні положення

Комплексний іспит за фахом для студентів магістратури є важливою складовою навчально-виховного процесу і призначений для об'єктивного оцінювання рівня набутих під час навчання знань, умінь і навичок майбутньої фахової діяльності. Він дозволяє визначити рівень фахової підготовки майбутніх спеціалістів, зафіксувати сильні та слабкі місця в підготовці студентів зі спеціальності "054 соціологія" ОП "Гендерні студії".

2. Організаційно-методичні рекомендації

Комплексний іспит за фахом передбачає перевірку теоретичних знань, практичних умінь і навичок, набутих студентами освітнього ступеня «магістр» протягом навчання з дисциплін, засвоєння яких дозволяє опанувати системним соціологічним знанням та методами соціологічного дослідження гендерної тематики, а також закласти основу для подальшого вдосконалення фахової підготовки соціологів на наступному освітньо-науковому рівні.

На іспиті підтверджується опанування наступними результатами навчання:

- прн1. Застосовувати набуті знання на практиці, бути відкритими до застосування знань з урахуванням практичних ситуацій.
- прн4. Демонструвати навички індивідуальної та командної роботи у процесі вирішення фахових завдань.
- прн8. Застосовувати новітні соціологічні теорії та методи аналізу соціальних явищ та процесів.
- прн12. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі принципів професійної етики соціолога.
- прн14. Виявляти, діагностувати та інтерпретувати актуальні проблеми соціуму на національному та міжнародному рівнях.
- прн15. Планувати та ефективно використовувати час, працювати самостійно, систематично підвищувати свій професійний рівень шляхом самоосвіти.
- прн16. Зіставляти соціокультурні відмінності та соціальні нерівності; причини їхнього виникнення та наслідки для розвитку соціуму.
- прн17. Використовувати новітні методи збору та аналізу соціологічної інформації для вирішення практичних завдань.
- прн19. Вміти визначати гендерно обумовлені проблеми в різних сферах суспільного життя.
- прн22. Застосовувати соціологічний підхід до аналізу гендерної проблематики.

Кожний студент під час проведення іспиту отримує індивідуальний екзаменаційний білет, який складається із двох частин.

1. **Перша частина** є тестом, який включає закриті запитання з можливістю вибору одного варіанту відповіді.

2. **Друга частина** містить творче завдання, в якому пропонується описати конкретне соціальне явище (або процес), пов'язаний із гендерними нерівностями і розробити частину проекту дослідження або гендерної експертизи і формулюється наступним чином:

Опишіть конкретне соціальне явище (або процес), пов'язаний із гендерними нерівностями та розробіть частину проекту дослідження або гендерної експертизи за такою логічною схемою:

1. охарактеризувати прояви даного явища/процесу в сучасному українському суспільстві на основі попередніх досліджень

2. Сформулювати дослідницьке питання, яке фокусує та уточнює пропонуване дослідження, обґрунтувати його актуальність
3. визначити декілька понять, пов'язаних із зазначеним соціальним явищем/процесом/проектом та провести їх теоретичну інтерпретацію, обґрунтувати вибір теоретичного підходу до аналізу зазначеного явища/процесу/проекту;
4. сформулювати 1-2 гіпотези щодо дослідження проявів та/або зв'язків даного явища/процесу з іншими явищами/процесами у рамках цього підходу
5. визначити і обґрунтувати методологію дослідження та перевірки цих гіпотез (кількісна, якісна, змішана), описати очікувані результати та їх практичну застосовність.

За виконання першої частини студент може набрати не більше за 50 балів. За виконання другої частини студент може набрати не більше за 50 балів. Загальна максимальна кількість балів, яку студент може отримати на іспиті, складає 100 балів. Виконання всіх екзаменаційних завдань є обов'язковим. Якщо студент набрав сумарно менше за 60 балів, це є підставною для отримання незадовільної оцінки за іспит.

Відповіді мають бути лаконічними та логічно побудованими. Вони мають демонструвати знання класичних та сучасних соціологічних теорій, вміння оперувати категоріальним апаратом соціології, навички практичної роботи з формування та використання емпіричної бази соціологічного дослідження, а також використання сучасних методів гендерних досліджень та гендерної експертизи.

Іспит проводиться у письмовій формі, за умов епідемічної ситуації може бути проведений у дистанційному (онлайн) форматі.

Оцінка за екзаменаційну роботу виставляється комісією колегіально, затверджується підписами голови екзаменаційної комісії та членів комісії й оприлюднюється на наступний день після написання комплексного іспиту за фахом.

3. Зміст комплексного іспиту за фахом

1. Новітні методи аналізу даних в соціології

Модель множинної лінійної регресії. Використання номінальних змінних у якості факторів (незалежних змінних) в моделі лінійної регресії. Фіктивні (dummy) змінні: створення, інтерпретація. Модель бінарної логістичної регресії: загальний вигляд рівняння, інтерпретація коефіцієнтів регресії, порівняння впливу окремих факторів, оцінка відповідності моделі емпіричним даним. Аналіз багатовимірних таблиць. Модель логлінійного аналізу: основні етапи, модель незалежності, насичена модель, оцінка відповідності моделі емпіричним даним, ефекти та їх інтерпретація, ієрархічність. Розвідувальне та підтверджуюче використання логлінійного аналізу. Експлораторний (розвідувальний) лінійний факторний аналіз: основні задачі, поняття, етапи, методи. Використання конфірматорного (підтверджуючого) факторного аналізу для побудови економних вимірювальних моделей: основні етапи та критерії оцінювання відповідності.

Ключові поняття: фіктивна змінна, логіт (logit), відповідність моделі, експлораторний (розвідувальний) аналіз, конфірматорний (підтверджуючий) аналіз, ефект впливу, ефект взаємодії.

Література

1. Паніотто В.І. Статистичний аналіз соціологічних даних/В.І. Паніотто, В.С. Максименко, Н.М.Харченко – К.:Наукова думка, 2004.
2. Наследов А. SPSS 15: профессиональный статистический анализ данных/ А. Наследов. – СПб.:Питер, 2008.
3. Дункан Крамер Математическая обработка данных в социальных науках: современные методы .- М: Издательский центр "Академия", 2007. - 288 с. Режим доступа: <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/matematicheskaya-obrabotka-dannyh-v-socialnyh-naukah-sovremennye-metody>
4. W. Paul Vogt, Elaine R. Vogt, Dianne C. Gardner, Lynne M. Haefele Selecting the Right Analyses for your Data. Quantitative, Qualitative, and Mixed Methods.- New York, London: The Guilford Press, 2014. - 500 с. Режим доступа: <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/selecting-right-analyses-your-data-quantitative-qualitative-and-mixed-methods>
5. James H. Stock, Mark W. Watson Introduction to Econometrics. 2nd edition. - Pearson, 2007. - 796 (824) с. Режим доступа: <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/introduction-econometrics-2nd-edition>
6. Andy Field Discovering statistics using SPSS 3-rd edition.- SAGE Publications Inc, 2009. - 822 с. Режим доступа: <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/discovering-statistics-using-spss-and-sex-and-drugs-and-rock-n-roll-3-rd-edition>.

2. Методологія дослідження соціальних нерівностей

Соціологічне поняття соціальної нерівності, нерівність результатів та нерівність можливостей. Соціальна ціна надмірних нерівностей. Концепція нерівностей людського існування (Г.Тьорборн). Особливості *group-centered*, *process-centered* та *system-centered* варіантів інтерсекційної методології. Концептуальні засади і теоретичні блоки методологічного підходу «спроможності» (*Capability approach*) А.Сен, Абсолютна та відносна монетарна бідність, причини, міжнародні індикатори (індекс Джині, коефіцієнт Пальма), методики вимірювання. Деприваційна та суб'єктивна бідність: поняття, немонетарні критерії бідності, методики вимірювання. Нерівність за багатством, основні виміри, методики вивчення. Нерівності в якості життя та добробуті: відмінності об'єктивних та суб'єктивних методологій. Концептуальні виміри та індикатори добробуту \ якості життя за методологією Європейського соціального дослідження (*ESS*). Суб'єктивний індекс «гідного суспільства» (*Decent society*): вимірювання за методологією *ESS*. Міжнародні класифікатори статусу зайнятості, професії, освіти. Новітня британська модель соціальних класів (М.Севедж). Тенденції прояву соціальних нерівностей в Україні та у глобальному світі.

Ключові поняття: соціальна нерівність, прихована нерівність, нерівність результатів, нерівність можливостей, комплексність нерівностей, нерівність людського існування, простір спроможності, інтерсекційність, монетарна абсолютна та відносна бідність, деприваційна бідність, суб'єктивна бідність, багатство індивідуальне, якість життя, нерівність добробуту, суб'єктивний добробут, соціальні класи, гідне суспільство

Література:

1. Малиш Л. Принципи та правила вимірювання структурних нерівностей у соціології. – Київ : НаУКМА, 2019. – С. 40-55, 99 - 296.
2. Методика комплексної оцінки бідності | від 18.05.2017 № 827/403/507/113/232 - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0728-17>
3. Симончук, О. Соціальні класи в сучасних суспільствах: евристичний потенціал класового аналізу. Київ: Інститут соціології НАН України, 2018. – С. 17 – 162.
4. Соціальні нерівності: сприйняття українським суспільством (Заключний звіт) \ Бакіров В., Куценко О., Сокурянська (ред.). – Харків: Соціологічна асоціація України, 2018. – с. 3-5, 14-16. - http://sau.in.ua/app/uploads/2019/07/ZVIT_SOCZIALNI-NERIVNOSTI_2018_.pdf
5. Стиглиць Дж. Ціна нерівності. Як теперішнє поділене суспільство загрожує нашому майбутньому \ Пер.з англ. – К.: вид-во «ТЕМПОРА», 2017. – С.12-15, 68-85. АБО: Стиглиць Дж. Цена неравенства. Чем расслоение общества грозит нашему будущему \ Пер. с англ. - Москва; Эксмо 2015. – С.12-16, 48-68. - <http://www.library.fa.ru/files/Stiglitz-prize.pdf>
6. Abigail McKnight, Pedro Mendes Loureiro, Polly Vizard (2018) Multidimensional Inequality Framework \ Atlantic Fellows. – Pp. 3-4, 6-14. - <http://sticerd.lse.ac.uk/inequality/the-framework/media/mif-framework.pdf>
7. Haе Yeon Choo, Myra Marx Ferree. Practicing Intersectionality in Sociological Research: A Critical Analysis of Inclusions, Interactions, and Institutions in the Study of Inequalities \ Sociological Theory. - 28:2 - American Sociological Association June, 2010. – Pp.129 -147. <https://pdfs.semanticscholar.org/701c/4d2cb3be0fbecaf0e317ae8350a22619225a.pdf>
8. Measuring And Reporting On Europeans' Wellbeing: Findings From The European Social Survey \ ESS. - <http://esswellbeingmatters.org/data/index.html> ; <http://esswellbeingmatters.org/drivers/index.html>
9. Mike Savage Social Class in the 21st Century. - Pelican Publisher, 2015. – 462 p. - https://books.google.com.ua/books/about/Social_Class_in_the_21st_Century.html?id=TE3ZCQAAQBAJ&printsec=frontcover&source=kp_read_button&hl=en&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
10. Therborn, Göran The Killing Fields of Inequality. - Wiley, 2013. – pp.101-180.

3. Методи аналізу нечислових даних в соціології

Аналітичні стратегії роботи з соціологічними даними. Теоретико-методологічні засади методів аналізу нечислових даних і пізнавальні стратегії соціології. Якісний дизайн соціологічних досліджень. Сучасні методи аналізу нечислових даних. Теоретичні підходи до аналізу нечислових даних у соціології. Тексти та візуальні об'єкти. Етика роботи з нечисловими даними. Планування аналізу нечислових даних і вибір методів відповідно до завдань та об'єкту дослідження. Процедури обробки та аналізу нечислових даних. Етапи роботи з нечисловими даними. Програмне забезпечення при аналізі нечислових даних. Наративний, семіотичний, конwersаційний (interaction) та дискурсивний аналіз. Метод «Grounded Theory» Біографічний метод. Аналіз малюнків, фото та відео матеріалів. Якісний компаративний аналіз та інтелектуальний аналіз тексту. Інтерпретація нечислових даних та підготовка звіту.

Ключові поняття: нечислові дані, якісний дизайн дослідження, «обґрунтована теорія», семіотика, герменевтика, кодування, «щільний опис» даних, триангуляція,

таксономія, нарративний аналіз, конверсаційний аналіз, дискурсивний аналіз, якісний компаративний аналіз, інтелектуальний аналіз тексту.

Література

1. Day, Ian. Qualitative Data Analysis. A user-friendly guide for social scientists. Routledge, 2005. <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/qualitative-data-analysis-user-friendly-guide-social-scientists>
2. Chandra Y. Shang L. Qualitative research using R: A systematic approach. Springer, 2019. - 151 p. https://www.researchgate.net/publication/312196820_An_RQDA-based_Constructivist_Methodology_for_Qualitative_Research
3. Creswell J.W., Poth C.N. Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches. Fourth Edition. Sage publications, 2018. (Chapters 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11)
4. Якісні дослідження в соціологічних практиках: Навчальний посібник / За ред. Н.Костенко, Л.Скокової. – К.: Інститут соціології НАНУ, 2009. (Лекції 1, 2, 3, 5, 8, 13) <https://sociology.knu.ua/uk/library/yakisni-doslidzhennya-v-socoilogichnih-praktikah-navchalniy-posibnik-za-red-nkostenko>
5. Тичер С., Мейер М., Водак Р., Ветер Е. Методы анализа текста и дискурса / Пер. с англ. – Х.: Изд-во Гуманитарный центр, 2009.
6. Vogt, W. Paul, et al. Selecting the right analyses for your data: Quantitative, qualitative, and mixed methods. Guilford Publications, 2014. <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/selecting-right-analyses-your-data-quantitative-qualitative-and-mixed-methods>

4. Критична феміністична перспектива в сучасній соціології

Особливості сучасного психоаналітичного фемінізму. Концепція фемінного і фемінізм: Юлія Крістева. Деконструкція понять "гендер", "стать", "сексуальність". Джудіт Батлер: "перформативна" суб'єктивність. Гомосексуальна суб'єктивність та "queer" суб'єктивність як конструкти перформативної суб'єктивності. Фемінізм-постмодернізм-постмодерний фемінізм (постфемінізм): проблеми «взаємостосунків». Концепція номадичного суб'єкта Розі Брайдотті. Гайятрі Чакраворті Співак «Чи можуть пригноблені говорити?». Ідея деконструкції в постфеміністичному дискурсі Постструктуралістський контекст queer. Ідеї представників Intellectual Dark Web. Особливості феміністичного контексту в колоніальному та постколоніальному дискурсі. Стратегії та ідеї щодо «вивільнення» жінок Елен Сіксу та Люс Ірігаре. Антигендерні рухи і ретрадиціоналізм. Карантин як екзистенційна ситуація та її феміністський аналіз. Феміністська критика сучасного дискурсу традиційної сім'ї. Бодрійярівський концепт зваби в концепції гендерного порядку. Розгендерування як стратегія публічного дискурсу. Моральні паніки в репродуктивних політиках. Гендерна деконструкція фольклорних текстів. Феміністська теорія та постмодернізм.

Ключові поняття: Феміністична деконструкція, іншування, постмодерний фемінізм, квір-теорія, психоаналітичний фемінізм, антигендерні рухи, неотрадиціоналізм, колоніальний дискурс, виклики сучасності.

Література

1. Батлер Д. Случайно сложившиеся основания : феминизм и вопрос о постмодерне // Введение в гендерные исследования: Ч2. Хрестоматия. - Харьков: ХЦГИ, 2001, СПб.: Алетейя, - С.235-257
2. Малес Л. Діти є, що далі? Ресурси — у чоловіків, відповідальність — у жінок / Л. Малес // Гендер в деталях (20.08.2018) <https://genderindetail.org.ua/season-topic/mater-batkiv/diti-e-scho-dali-resursi-u-cholovikiv-vidpovidalnist-u-zhinok-134709.html>
3. Надежда Орлова Постклассические гендерные исследования. - Издательский дом С.-Петербурга. гос. ун-та, 2011 - 200 с.
4. Марценюк Тамара Чому не варто боятися фемінізму. К.: Комора, 2018. С.75-154, С.203-320
5. Anti-Gender Movements on the Rise? Heinrich Böll Foundation: 2015. Berlin. 108 p
6. Мішель де Манасейн ред Про рівність статей. Збірник Вид-во: Альтерпрес 2007. С. 4-84
7. Сергацкова К., Губа Р. Радикальні дискримінатори. Путівник організаціями, що пропагують нетерпимість // Заборона (01/06/2018) <http://zaborona.com/interactive/radical-discriminators/?fbclid=IwAR1v6mkFROXnpA266qVyS3biFVd4yh27nUF7f-eZ51pe6D03ii8G-9jtw1g>

5. Соціологія гендеру

Поняття "гендероване суспільство" (М.Kimmel, А.Aronson) та гендерний порядок (Р.Коннел): системний погляд на соціологічне дослідження гендерного контексту сучасних суспільних трансформацій; гендерована структура та гендеровані інститути: теоретичні засади визначення та дослідження (Р.Коннел, Б.Рісмен); егалітаризм та гендерна нерівність (М.Charles, D.Grusky), соціокультурний аналіз гендеру: репрезентації, ідентичності, повсякдення; феміністична методологія та питання дослідницької етики; гендерна чутливість у соціологічному дослідженні, особливості кількісних, якісних та мікс методологій у дослідженні гендерної проблематики; соціологічний та феміністичний підходи дослідження сім'ї; гендерована робота: зайнятість, професії, розподіл домашньої праці та піклування; гендерна стратифікація та гендерні нерівності; "скляна стеля" та гендерний розрив оплати праці, інтерсекційність як дослідницька методологія; інтерсекційність аналізу структурних нерівностей; соціологічний аналіз гендерованих соціальних інститутів: здоров'я та медицина, армія та силові структури, релігія, наука, освіта; феміністичні студії медіакультури: феміністичність та маскуліністичність у масмедіа; гендерована влада та гендерна політика; гендероване насильство та дослідження маскуліністичності.

Ключові поняття: "гендерована структура", гендеровані інститути, гендерний порядок, інтерсекційність, гендероване насильство, гендерна нерівність, гендерована робота, гендерна професійна сегрегація

Література

1. Amy Wharton (2012) The Sociology of Gender. An introduction to theory and research. Wiley-Blackwell, Pp. 1-39, 53-80, 166-229

2. Abbott P., Wallace C., Tyler M. An Introduction to Sociology of Gender. Feminist perspective. 2005 Routledge. Pp. 1-15, 318-363, 364-385
3. Handbook of the Sociology of Gender (2006) Barbara J. Risman, Carissa M. Froyum, William J. Scarborough Eds. Springer. Pp.3-18, 19-44, 45-56, 69-81, 143-156, 257-271, 433-492
4. Kimmel M, Aronson A.(2017) The Gendered Society. Reader. Oxford University Press., Pp. 165-195, 235-259, 313-325, 499-535
5. Nina Lykke (2010) Feminist studies. A guide to Intersectional Theory, Methodology and Writing. (9. Methodology, Methods and Ethics Pp. 144-162
6. Gayle Letherby (2003) Feminist research in theory and practice (4. Quoting and counting: the qualitative\quantitative divide pp 80-97
7. The Inequality Reader (2010) \ David Grusky, Szonja Szelenyi Eds. Routledge. Pp. 506-520, 521-536, 565-588
8. Гендер для медій. Підручник. - К., 2017, - С.77-96, 97-116, 135-150, 165-177
9. Здравомыслова Е.А., Темкина А.А. 12 лекций по гендерной социологии. Европейский университет в Санкт-Петербурге, 2015. С. 138-180, 294-364, 265-406, 407-464, 465-523, 593-652
10. Тартаковская И. Н. Гендерная социология. М. 2005. С. 114-230, 248-255, 264-286, 287-328

6. Гендер, тілесність та сексуальність

Методологічні підходи до аналізу гендеру, тілесності та сексуальності: есенціалізм та соціальний конструктивізм. Гендерна теорія практик Р.Коннелл: поняття гендерного порядку та гендерного режиму. Структурні рівні гендерного порядку: гендерний поділ праці, структура влади, катексису, символічні репрезентації. Тіло як продукт владних відносин і результат дисциплінарних режимів. Біополітика та біовлада за М.Фуко. Нормативна тілесність. Агенти нормативного тілесного контролю. Трансформації стандартів тілесності у ХХ столітті і тілесні модифікації. Гендер(ова)не насильство. Культура згвалтування як прояв гендерного насильства. (Не)нормативні сексуальності. Гетеросексуальність як соціальний конструкт нормативної сексуальності. Гомосексуальність та гомофобія. Квір як альтернативна традиційній тілесності та сексуальності.

Ключові поняття: гендерний порядок, дисциплінарна влада, біовлада, гендер(ова)не насильство, гетеронормативність, квір.

Література:

1. Гендер для медій: Підручник з гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / За ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової – Київ: Критика 2013. – С.151-164. URL: <http://ua.boell.org/uk/2013/12/30/gender-dlya-medi>
2. Здравомыслова Е., Темкина А. Социальное конструирование гендера: феминистская теория// Введение в гендерные исследования. Ч. I: Учебное пособие/ Под ред. И. А. Жеребкиной. – Харьков: ХЦГИ, 2001, СПб.: Алетея, 2001. – С.147-173
3. Коннел Р. Гендер и власть. Общество, личность и гендерная политика. – Москва: Новое литературное обозрение, 2015. – С.127-194.
4. Кроули С. Л., Бруд К. Л. Конструирование пола и сексуальностей // Гендерные исследования. – 2010. – №20-21.– С. 12-50 Электронный ресурс URL: <http://kcgs.net.ua/gurnal/20-21/02.pdf>

5. Тетерюк М. Між дискурсом і матерією: переосмислення тіла у квір-дослідженнях. URL: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/tema-sezonu/mizh-diskursom-i-materieyu-pereosmislennya-tila-u-kvir-doslidzhennyah-134304.html>
  6. Тонких Н. Згвалтування по-українськи: аналіз випадків сексуального насилля щодо українок. URL: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/genderne-nasilstvo/z-valtuvannya-po-ukrainski-134051.html>
  7. Фуко М. Наглядати й карати. Народження в'язниці – К.: Комубук, 2020. – С.183-334.
  8. Фуко М. Нужно защищать общество: Курс лекций, прочитанных в Коллеж де Франс в 1975-1976 учебном году. — СПб.: Наука, 2005. // Лекция от 17 марта 1976 г.* С.253-279.
- Червінська Т.Г. Поняття (гетеро)нормативності у квір-теорії // Актуальні проблеми соціології, психології та педагогіки: збірник наукових праць – К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2017, № 2 (33). – С.97-105. URL: <http://apspp.soc.univ.kiev.ua/index.php/home/article/view/764/647>

7. Соціальні та жіночі рухи в світі, Європі, Україні

Соціальні рухи як колективні суб'єкти соціальної динаміки. Дослідження принципів класифікації суспільних рухів, “нових типів соціальних рухів”, “індустрії рухів”, емпіричний аналіз різних проявів соціальних рухів. Визначення фреймів соціальних рухів, аналіз зміни структури та функцій. Нові соціальні актори як ключові інструменти нових ідентичностей, перетворень гендерного порядку. Фемінізм як соціальний рух. Глобалізація феміністичного руху. Практики жіночого активізму у сучасному світі. Феміністичні жіночі громадські організації. Тенденції розвитку феміністичного руху в Україні. Актуальні теми дослідження феміністичного руху.

Ключові поняття: соціальний рух, жіночий (феміністичний) рух, жіночі організації, гендерний порядок, феміністичні практики.

Література

1. Aldon D. Morris and Suzanne Staggenborg. Leadership in Social Movements // The Blackwell Companion to Social Movements / Aldon D. Morris and Suzanne Staggenborg. ; ed.: D. A. Snow, S. A. Soule, H. Kriesi. – Malden : Blackwell Publishing, 2004. – P. 171–192.
2. Della Porta D. Social Movements: An Introduction / Della Porta D., Diani M. – 2nd ed. – Malden : Blackwell Publishing, 2006. – P.223-248.
3. Myra Marx Ferree and Carol McClurg Mueller. Feminism and the Women's Movement: A Global Perspective Movements' / Aldon D. Morris and Suzanne Staggenborg. ; ed.: D. A. Snow, S. A. Soule, H. Kriesi. – Malden : Blackwell Publishing, 2004. – P. 576 - 608.
4. Rawwida Baksh, Wendy Harcourt (2015) The Oxford Handbook of Transnational Feminist Movements. – P. 791-837.
5. Делла Порта Д. Плюрализм исследований социальных движений / Донателла делла Порта // Глобальный диалог.- 2016.- Том 6. (№2).- с.7-8.
6. Здравомыслова Е.А., Темкина А.А. 12 лекций по гендерной социологии. Европейский университет в Санкт-Петербурге, 2015. – с.653 – 691.
7. Марценюк Т. Чому не варто боятися фемінізму / Марценюк Т. – К., 2018 – С.75 –89.
8. Фрімен Джо Тиранія безструктурності / Фрімен Джо // Спільне.- 2012. Електронний ресурс. Режим доступу <https://commons.com.ua/uk/tiraniya-bezstrukturnosti/>
9. Штомпка П. Социология социальных изменений / Штомпка П. – М., 1996. – С. 337–366.

8. Гендерна експертиза та гендерний аудит

Теоретичні підходи до гендерної експертизи та гендерного аудиту. Методологія гендерного аналізу: основні принципи. Гендерний аналіз (GBA +), визначення, загальні принципи, що лежать в основі GBA +. Вісім компонентів GBA +. Джерела даних для гендерної експертизи та аудиту. Гендерна статистика та дезагреговані дані. Соціально-демографічні дані в дискурсах та дискусіях. Досвід аналізу гендерного паспорту м. Києва: населення; сім'я та діти; праця та зайнятість; правопорушення; освіта. Гендерно-чутливі показники. Гендерний аудит, основні настанови. Гендерна експертиза та гендерний аудит в освіті, прихований навчальний план, мовний сексизм, гендерна сегрегація в освіті, гендерні стереотипи в підручниках. Гендерний аналіз та аудит для забезпечення гендерних систем охорони здоров'я.

Ключові поняття: гендерний аналіз, гендерна експертиза, гендерний аудит, гендерно-чутливі показники, дезагреговані за статтю дані, гендерний паспорт, моніторинг нерівності у здоров'ї, прихований навчальний план, мовний сексизм.

Література

1. Working Guide on Gender-Based Analysis <https://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1100100028541/1100100028545#intro>
2. CIDA, 1997, The Why and How of Gender-Sensitive Indicators: A Project Level Handbook. Minister of Public Works and Government Services Canada, Aug 1997.
3. Gender statistics and indicators (2018) European Institute for Gender Equality, <https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs>
4. A manual for gender audit facilitators the ilo participatory gender audit methodology https://www.ilo.org/gender/Informationresources/WCMS_187411/lang--en/index.htm
5. Gender Mainstreaming. Gender audit <https://eige.europa.eu/publications/gender-mainstreaming-gender-audit> (04.06.2019)
6. Gender, equity and human rights <https://www.who.int/gender-equity-rights>
7. Mary Manandhar, Sarah Hawkes, Kent Buse, Elias Nosrati & Veronica Magar Gender, health and the 2030 agenda for sustainable development <https://www.who.int/bulletin/volumes/96/9/18-211607/en/>
8. Leach Fiona. Practising Gender Analysis in Education. Oxfam GB 2003. <https://www.common sense media.org/blog/gender-stereotypes-are-messing-with-your-kid>